



Mukhuba se Nebukadnesar

In Venda kry drome gestalte

DEUR WILLEM PRETORIUS

OP die dorre vlakte van Venda tussen die hutte staan daar 'n beeld wat met die eerste oogopslag na Snoopy lyk. Hy is sowat sewe voet hoog en sy gryns sal Antjie Somers laat skrik.

Wilson Raphalalami sê nee, dis die dier van Openbaring. Daardie een in Openbaring 13 wat uit die see uitkom. "Maar dis ook die man." Hoe nou?

Die man het lank geregeer en soos in Openbaring is hy "toegelaat om groot te praat en te laster en om 42 maande lank gesag uit te oefen. Hy het teen God begin laster, hy het God se naam en sy woonplek en die wat in die hemel bly, belaster". Kortom, hy het 'n gemors van die wêreld gemaak.

Maar, sê Wilson, kyk hier. Die dier het 'n skoen met 'n hoë hak! Ja, die vrou moet nou voorloop, sê hy. Daarom gee die vrou die eerste tree in die nuwe wêreld in waar vrede moet heers.

Die meeste kunstenaars in Venda put inspirasie uit die Bybel. Die kunstenaars se godsdiens is 'n sinkretistiese een waarin die Christendom, dolosse, toordokters en reënmakers

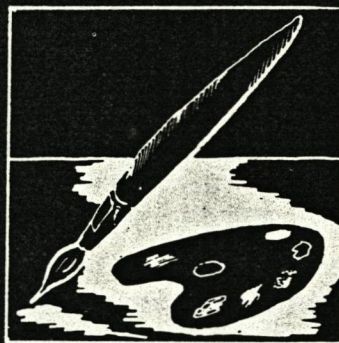
almal saam 'n rol speel.

So 20 kilometer uitmekaar staan daar ook byvoorbeeld twee beelde van die grasetende Nebukadnesar.

Die een Nebukadnesar-beeld staan by Tshingwala Onismus Mukhuba. Sy pa het dit gemaak (hy was ook verantwoordelik vir die beeld op die plakkaat by vanjaar se kunstefees op Grahamstad) voor hy dramatiese selfmoord gepleeg het.

Churchill Makondelela Madzivhandila woon in die dorpie Tshakhuma teen 'n heuwel en sy werk illustreer die samelooping van die verskillende kulture. Agter die eenvoudige huisie is hy besig met sy meesterstuk. Hy noem dit "Die vredemakers".

Dis 'n intrigante beeld van verskeie mense – meestal vroue en kinders – wat saam 'n smagting na vrede uitbeeld. Een vrou se afgekapte hande reik na die hemel met 'n gesig vol wanhoop. Langs haar draai 'n kindjie sy gesig weg. Hy loer deur sy vingers. "Hulle word deur geweld geëet," sê Churchill. Ook hy sê die era van die vrou het aangebreek. Teenoor dié beeld is daar een van 'n vrou wat 'n gestorwene se gees vasklou omdat sy nie hom aan die voorva-



BEELDENE KUNS

dergeeste wil afstaan nie.

Hy is nie verbaas dat ander kunstenaars in die omgewing dieselfde gedagtes het nie en hy skryf dit toe aan die kunstenaar se sensitiewe bewussyn.

As daar een kunstenaar is wat die nuwe era verpersoonlik, is dit Noria Mabasa. Sy is nou 54 en het in 1974 op 36 op die tradisionele manier begin potte maak. 'n Vrou het in 'n droom vir haar gesê om 'n figuurtjie van 'n mens te maak. Eers wou sy dit nie verkoop nie omdat sy skaam was. 'n Niggie het dit toe vir haar gedoen en so het sy begin.

Sy woon in Tshino in die Vuwami-gebied. Haar beelde is

veral van die burokrate, politici, en die militêre en dis juis hierdeur dat sy onder die kunstewêreld se aandag gekom het. Sy sê deur die maak van beelde kom sy weg van die slegte drome.

Maar die bekendste van Venda se kunstenaars is seker Jackson Hlungwani, die skepper van die "Nuwe Jerusalem" en "Kanana". Van sy beelde is al vir R37 000 verkoop en die Johannesburgse Kunsmuseum rig nou sy Adam-beeld op vir R76 000.

Jerusalem het hy, sy vrou en sy swaer, Ngobeni, met die hand op 'n koppie in die dorpie Mbhokota in Gazankulu gebou. Hy het dit uit klip en grond gebou omdat hy 'n opdrag van God gekry het om die "platte-landse huis van God en Christus" te bou. Hy noem die plan vir die stad "die lewenskaart". Die werke wat hom beroemd gemaak het, was hier, soos van God wat sokker speel met die aardbol en 'n Tsonga-band om die kop het waar die doringkruis gewoonlik is, die engel Gabriël met 'n swastika op die skouer en visse van tot tien meter lank.

Ook Hlungwani reken met die bou van "Kanana" het die era van die vrou aangebreek. "Die gevegte moet ophou," sê

Regsom is Noria Mabasa met een van haar beelde, Churchill by sy *Vredemakers*, Wilson se *Dier uit Openbaring* en Jackson Hlungwani.



hy. "Die vrou moet nou regeer."

Met die visse, sê hy, wil hy aantoon dat die mens in die vredesryk van die vrou dieselfde vryheid van beweging gaan hê as waarmee 'n vis in die water swem. "Visse kan God prys, nie die mens nie," sê hy. In die nuwe wêreldryk sal daar baie ubuntu wees – die mensheid van mense.

In 1977 het hy 'n sweer aan sy regterbeen gekry en vol koors

het hy selfmoord oorweeg. God het aan hom in 'n droom verskyn en hom oortuig dit is die duiwel wat hom met 'n pyl geskiet het. God het aan hom gesê om die duiwel uit te roei en Sy wêreld te herskep.

Daarom het hy Jerusalem en Kanana gebou – heilige plekke vir mans en vroue waar hulle weer mens kan word. Dit word vergelyk met Helen Martins se

Uilhuis.

Daarom noem hy homself Xidankani – die klein donkie. Soos die donkie wat Maria en die ongebore Jesus in Jerusalem ingedra het, is hy 'n nederige dienaar.

Maar daar is ook iets treurigs aan Hlungwani se Nuwe Jerusalem vir mans. Die beelde is nie meer in Mbhokota nie. Van die mure wat hy deur die jare

gebou het, is omgeskop deur vandale, op die altaar lê 'n kutel. Die hoë "aerial" troon beskuldigend bo die vervalde monument uit. Die visioen het verwaag en die kunshandelaars het inbeweeg. Die reuk van geld het ingekom. Die kuns het van die godsdiens gevoed, toe 'n nuwe godsdiens van die kuns en nou is die godsdiens van die kapitalisme sterk op die voorgrond. □

[illegible]

REORDER FROM F & B/CELO, INC.
FORM 101

[illegible]

REORDER FROM F & B/CECO, INC.
FORM 101